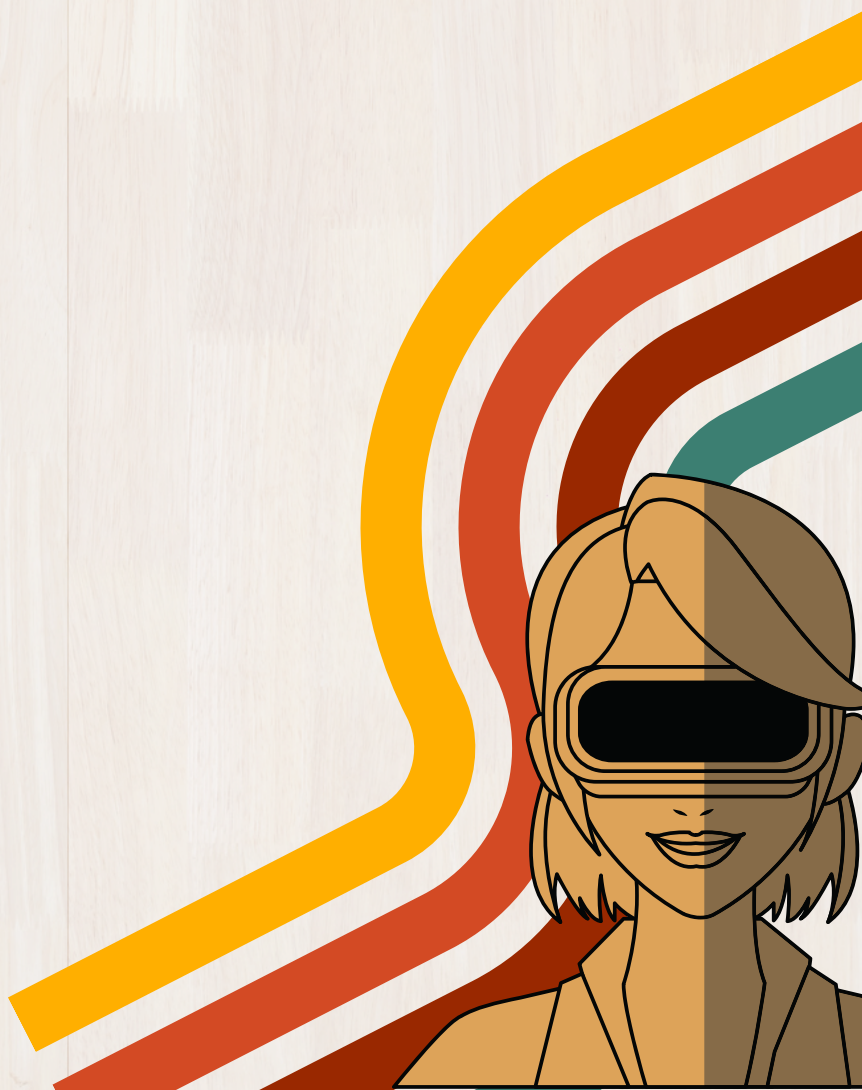

Virtual Reality

Pionieren in de DDR

Werkboekje

Doelgroep: vakken Duits, Geschiedenis, Maatschappijleer

Pionieren in de DDR

Opdrachten.....	
Vorbereidende vragen.....	3
Tijdens het spelen/kijken.....	4
• Anne over school en zomerkamp in de DDR.....	4
• Jacqueline over 'Jungpionier' zijn in de DDR.....	5
• Gunnar over een zomerkamp in de Sovjet-Unie.....	7
• Jacqueline over rebelleren in de DDR.....	7
• Anne over hoe de Berlijnse Muur viel.....	8
Begrippenlijst.....	10

Lesmateriaal Pionieren in de DDR

Ontwikkeld door: Afdeling Onderwijs & Uitwisseling

i.s.m. Merel van Selm-Olthof & Lara Hörnemann

Duitsland Instituut Amsterdam ©2025

www.duitslandinstituut.nl | E-Mail: onderwijs-dia@uva.nl

Vorbereidende vragen

1) Wat weet je al over Duitsland tijdens de Koude Oorlog? Schrijf zo veel mogelijk op.

2) Hoe ervaar jij op dit moment jouw jeugd? Noem in je antwoord de volgende dingen:

- In welk land je geboren bent;
- Op welke school je zit en wat je daar zoal op een dag doet;
- Wat je na schooltijd doet(sport, hobby's, etc.);
- Wat jouw stijl is (kleding, spullen, etc.)

3) Heb je het gevoel dat je tijdens jouw jeugd veel vrijheid hebt in je doen en laten? Waarom wel / niet?

Tijdens het spelen/kijken

Anne vertelt over school en zomerkamp in de DDR

1) Noem drie dingen waar Anne trots op was tijdens haar jeugd.

2) Welke normen en waarden waren belangrijk voor Anne?

3) Hoe zag zij tijdens haar jeugd de verhoudingen op de wereld? Wie waren goed en wie slecht, en waarom?

4) Op welke manier lieten Anne en de andere kinderen hun waardering blijken voor het communisme?

5) Wat is het 'Neptunfest' en welke herinnering heeft Anne hier aan?

6) Hoe kijkt Anne terug op de verschillende pionierskampen? Noem twee positieve en twee minder positieve dingen.

Jacqueline vertelt over 'Jungpionier' zijn in de DDR

1) Wie was Wilhelm Pieck? Haal je informatie uit de game en zoek eventueel extra informatie op via internet.

2) Wat vertelt Jacqueline over de dood van Yuri Andropov? Wie was hij en hoe werd er door kinderen in de DDR op zijn dood gereageerd?

3) Wat was de Stasi?

4) Jacqueline beschrijft in haar dagboek een bezoek van soldaat Jörg.

- Noem twee taken die Jörg had;

- Hoe keek Jörg tegen vluchtelingen aan?

- Hoe zag Jörg regeringsleiders buiten de DDR?

5) Welke gevoelens had Jacqueline als kind bij de zomerkampen? En hoe kijkt ze er achteraf, nu ze volwassen is, op terug?

Gunnar vertelt over een zomerkamp in de Sovjet-Unie

1) Gunnar vertelt over een uitwisseling naar Lipetsk. Hoe keek hij in de eerste instantie tegen deze uitwisseling aan?

2) Hoe veranderde het wereldbeeld van Gunnar gedurende de reis? Leg je antwoord uit aan de hand van twee voorbeelden die hij noemt.

3) Op welke manier werd Gunnar beperkt in zijn vrijheden?

Jacqueline vertelt over rebelleren in de DDR

1) Jacqueline vertelt over haar vader, die in de gevangenis gezeten heeft.

- Om welke reden moest haar vader de gevangenis in?

- In hoeverre is dat in onze huidige maatschappij een reden om iemand op te sluiten?

2) Leg in je eigen woorden uit welke invloed lezen heeft gehad op het leven van Jacqueline.

3) Op een gegeven moment krijgt Jacqueline een pakketje met kleding afkomstig uit België. Een van de kledingstukken kan ze nog goed herinneren. Welk kledingstuk is dit en waar staat het symbool voor?

4) Met welke gedachten (over haar identiteit) en gevoelens (over haar dagboek) sluit Jacqueline haar video af? Heb jij wel eens vergelijkbare gedachten gehad? Licht toe.

Anne vertelt over hoe de Berlijnse Muur viel

1) Wat is de eerste reactie van Anne als op 9 november 1989 de Berlijnse Muur valt?

2) Begrijp je haar reactie? Benoem in je antwoord ook de zaken die je bij de eerste video van Anne opgevallen zijn.

3) Wat denk je dat Anne wil zeggen met haar anekdote over bananen?

4) Volgens Anne konden sommige dingen die de DDR deed echt niet door de beugel. Welke punten noemt ze?

Begrippenlijst

- **BRD:** De Bondsrepubliek Duitsland, ook wel West-Duitsland genoemd. Tussen 1945 en 1990 hoorde dit land bij het kapitalistische Westblok, dat werd geleid door de Verenigde Staten. In tegenstelling tot Oost-Duitsland was de Bondsrepubliek een democratie met vrije verkiezingen en meerdere politieke partijen. Na het instorten van de DDR in 1990 werden West- en Oost-Duitsland herenigd.
- **DDR:** De Duitse Democratische Republiek, ook wel Oost-Duitsland genoemd. Tussen 1945 en 1990 werd dit land geregeerd door een communistische partij. In feite was het een dictatuur zonder vrije verkiezingen. De DDR hoorde bij het Oostblok, onder leiding van de Sovjet Unie. Na de val van de Muur in 1989 en de eerste vrije verkiezingen in de DDR in 1990 werd Oost-Duitsland herenigd met West-Duitsland.
- **Ideologie:** Het geheel van ideeën dat ten grondslag ligt aan een politiek of filosofisch stelsel.
- **Kapitalisme:** Een economisch systeem waarbij mensen zelf fabrieken, machines, grond en gebouwen bezitten – niet de staat. Het idee is dat een land welvarend wordt als mensen de vrijheid hebben om bedrijven te starten en winst te maken. In de 19^e eeuw zorgde dit systeem voor enorme economische groei, maar ook voor grote verschillen tussen rijk en arm. Als reactie daarop ontstonden politieke stromingen, zoals het socialisme en communisme, die streefden naar een gelijkere verdeling van middelen. West-Duitsland had een sociale markteconomie, waarin grond en bedrijven meestal in handen waren van particulieren, maar waar de overheid kon ingrijpen in de economie als dat nodig was.
- **Communisme:** Communisme is een politieke stroming uit de 19^e eeuw die streeft naar een samenleving waarin iedereen gelijk is. De grondleggers, Karl Marx en Friedrich Engels, ontwikkelden deze politieke ideologie in het licht van groeiende ongelijkheid en uitbuiting van de arme bevolking – waaronder arbeiders en boeren – door de burgerij. Volgens Marx en Engels kan een rechtvaardige samenleving alleen tot stand komen wanneer privébezit wordt afgeschaft en alles in handen van de gemeenschap komt. In de loop van de tijd kende het communisme verschillende opvolgers. Landen zoals de DDR maakten van het communisme een politiek systeem naar het model van de Sovjet-Unie. Daarbij had één partij alle macht (eenpartijstaat) in plaats van een democratisch gekozen parlement en werd geprobeerd een gelijkwaardige samenleving te creëren door eigendom in de handen van de staat te krijgen – vaak met geweld, onderdrukking en terreur als gevolg.

- **Socialisme:** Een verzamelnaam voor politieke stromingen die streefden naar een gelijkere verdeling van middelen – met name ten aanzien van geld, macht en bezit. Binnen de communistische leer van Karl Marx en Friedrich Engels refereerde socialisme naar de fase tussen het kapitalisme en het communisme. Hierbij is privébezit weliswaar afgeschaft, maar is de ideale communistische maatschappij – zonder klassenverschillen – nog niet bereikt. Volgens de officiële ideologie van de DDR bevond Oost-Duitsland zich in die tussenfase op weg naar een klasseloze samenleving.
- **Propaganda:** Een vorm van communicatie met als doel om aanhangers te winnen voor bepaalde (politieke) ideeën.
- **Indoctrinatie:** Herhaaldelijke en systematische beïnvloeding met als doel dat de eigen ideeën kritiekloos worden aangenomen. Het is een vorm van manipulatie, waarbij de ontvangers slechts een kant van het verhaal gepresenteerd krijgen.
- **Stasi:** De Stasi is de afkorting voor het ministerium für Staatssicherheit, de voormalige Oost-Duitse inlichtingendienst. Vanaf haar oprichting in 1950 tot aan de val van de Muur in 1989, behoorde de Stasi tot een van de grootste en beruchtste geheime diensten in Europa. Als inlichtingendienst van een socialistische dictatuur zag zij het als haar taak om te controleren of burgers leefden volgens de principes van de socialistische ideologie, vermeende vijanden van het regime op te sporen en buitenlandse invloeden - met name uit het Westen - te weren. In de praktijk maakte de Stasi zich schuldig aan grove mensenrechtenrechtenschendingen. Ze schuwde geen enkel middel om de bevolking tot gehoorzaamheid te dwingen, waaronder massasurveillance, intimidatie, psychologische en fysieke marteling en het inzetten van inofficiële medewerkers om medeburgers te bespioneren. De Stasi is uitgegroeid tot een symbool van de terreur en repressie van het Oost-Duitse regime en van het communistische systeem in bredere zin.

Meer weten? Een tijdschrift over de recente Duitse geschiedenis is te raadplegen via onderstaande link of de volgende QR-code:

<https://duitslandinstituut.nl/ce-geschiedenis-1918-1991>

